

LAUSUNTO VÄYLÄVERKON VUOSIEN 2024-2031 INVESTOINTIOHJELMAN LUONNOKSESTA

Nelostie E75 ry on tutustunut väyläverkon vuosien 2024–2031 investointiohjelman luonnokseen ja lausuu asiasta seuraavaa:

Yleistä investointiohjelman periaatteista ja lähtökohdista

Väylävirasto on laatinut järjestyksessään kolmannen valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman. Investointiohjelma on keskeinen osa valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman (Liikenne 12-suunnitelma) toimeenpanoa. Liikenne 12-suunnitelma määrittelee myös investointiohjelman taloudellisen kehyksen. Väyläverkon investointiohjelma sisältää kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita. Investointiohjelma sisältää myös ehdotuksia EU:n tuella tai yhdessä kaupunkiseutujen tai elinkeinoelämän kanssa rahoitettavista hankkeista.

Traficommin laatima Liikenneverkon strateginen tilannekuva on yksi tärkeä lähtökohta investointiohjelman laatimiselle. Lisäksi vaikutusten arviointi on ollut oleellinen osa investointiohjelman valmistelua.

Liikenneverkon strateginen tilannekuva tuo selkeästi esiin valtatieä 4 koskevat kehittämistarpeet. Tilannekuvassa on valtatie osalta tunnistettu sekä palvelutaso- että turvallisuuspuutteita. Liikenneturvallisuuspuutteet korostuvat erityisesti Vt 4 yhteysväleillä Jyväskylä-Oulu. Valtatie 4 on osa EU:n virallista TEN-T-Pohjanmeri-Baltia-ydinverkkokäytävää. Nelostie E75 ry näkee, että valtatie kehittämisessä on ehdottomasti huomioitava eurooppalaisen TEN-T-ydinverkon vaatimukset ja kriteerit. Näitä TEN-T-kriteerejä tarkasteltaessa, valtatiellä 4 on useita puutteita eri yhteysväleillä. Vain alle 40 % ydinverkkokäytävän tieosuudesta kattaa kriteerit. On syntymässä korjaus- ja investointivelkaa, jos valtatieä 4 koskevia parantamistoimia ei kiirehdiä.

Nelostie E75 ry näkee, että investointiohjelmassa valtatie 4 kehittämisessä tulee paremmin huomioida eurooppalaisen TEN-T-ydinverkon vaatimukset ja kriteerit. Valtatieä 4 koskevia parantamistoimia tulee kiirehtiä, jotta TEN-T-ydinverkon rakentuminen ja sille asetettu tavoitetaso toteutuu vuoteen 2030 mennessä.

Investointiohjelman rahoitus

Investointiohjelman talouskehys pohjautuu Liikenne 12 -suunnitelman taloudelliseen kehykseen ja rahoituksen kohdentamista koskeviin linjauksiin. Investointiohjelman ajanjaksolla vuosina 2024–2031 maantieverkon kehittämisen talouskehys on 1 166 milj. euroa.

Investointiohjelma tuo selkeästi esiin sen, että esitetyllä talouskehyksellä ei kyetä vastaamaan Liikenne 12-suunnitelman tavoitteisiin. Nelostie E75 ry muistuttaa valtatie 4 valtakunnallisesta merkityksestä ja sen keskeisestä roolista elinkeinoelämän kuljetusten sekä henkilöliikenteen välittäjänä. Valtatie 4 Helsingistä Utsjoelle on Suomen tärkein etelä-pohjoissuuntainen pääväylä, ja investoinnit tiehen hyödyttävät koko Suomea. Tien varren maakuntien osuus Suomen tavaraviennistä on lähes puolet ja väylää käyttävät kaikki toimialat.

Nelostie E75 ry esittää, että maantieverkon rahoitustasoa tulee vielä tarkastella tavoiteltujen vaikutusten, erityisesti huoltovarmuuden sekä vientivetoisen teollisuuden tulevaisuuden tarpeiden kautta. Venäjän hyökkäyssodan myötä kansallisen huoltovarmuuden merkitys on entisestään noussut. Nykyisessä maailmanpoliittisessa tilanteessa korostuu nelostien kyky välittää Suomen huoltovarmuuden kannalta keskeisiä kuljetuksia (mm. elintarvike-, polttoaine- ja lääkekuljetukset). Nelostie on koko Suomen maantieportti länteen ja samalla merkittävin maayhteys turvallisuuspoliittisiin liittolaisiimme. Sotilaallisen liikkuvuuden ja maiden välisen huoltovarmuuden kannalta Nelostien hyödyntäminen eri turvallisuustilanteet huomioiden vaativat merkittäviä investointeja liikenneyhteyksiin koko tien pituudelta.

Valtatietä 4 koskevat investoinnit

Keski-Suomesta valtatie 4 parantamista koskien investointiohjelmaan sisältyy kolmen kehittämishankkeen kokonaisuus yhteysväillä Lahti-Jyväskylä. Hankkeiden kustannukset ovat yhteensä 31 milj. euroa ja kaikki hankkeet sisältyvät hankekorin 1A. Hankkeilla parannetaan pääväylän liikenneturvallisuutta ja palvelutasoa.

Hankkeet ovat:

- Vt 4 Leivonmäen pohjoispuolella, Joutsa (14 M€)
- Vt 4 Vestonmäen kohta, Toivakka (10 M€)
- Vt 4 Oravasaaren eritasoliittymä, Jyväskylä (7 M€)

Nelostie E75 ry näkee nämä kolme hanketta tärkeinä ja perusteltuina, jotka olisi mielekästä toteuttaa yhtenä kokonaisuutena. Nämä valtatie 4 hankkeet Jyväskylän eteläpuolella hyödyttävät koko valtatie 4 vyöhykettä etelästä pohjoiseen.

Lisäksi investointiohjelma sisältää isona maantieverkon hankkeena Vt 4 Vaajakosken kohdan kehittämisen Jyväskylässä (185 M€). Kohde kuuluu hankekorin 1B. Nelostie E75 ry pitää erittäin hyvänä, että Vaajakosken kohdan parantaminen sisältyy investointiohjelmaan. Nelostie E75 ry toteaa kuitenkin, että Vaajakosken kohdan suunnitelmavalmiuden, merkittävyyden ja kiireellisyyden huomioon ottaen kohde tulee huomioida ohjelmakauden alkupuolella toteutettavana 1A-korin hankkeena. Nelostie E75 ry on määritellyt Vaajakosken kohdan parantamisen yhdeksi kärkihankkeeksi valtatie 4 kehittämiseen liittyen.

Uudeltamaalta investointiohjelmaan sisältyy kehittämishankkeena valtatie 4 parantaminen välillä Kehä I-Kehä III (sis. liikenteen hallinta välillä Koskela-Järvenpää). Hankkeen kustannusarvio on 139 M€.

Investointiohjelmaan liittyvässä erillisessä liitteessä (liite 5a) "MAL-kaupunkiseutujen yhteisrahoitteiset hankkeet" on tuotu esiin Vt 4 parantaminen Palokan kohdalla (20 M€). Hanke ei kuitenkaan sisälly investointiohjelmaan. Nelostie E75 ry katsoo, että kyseinen kehittämishanke tulee sisällyttää investointiohjelmaan.

Nelostie E75 ry näkee korjattavana puutteena sen, että vaikutuksiltaan merkittävimmät Vt 4 kehittämiskohteet (Jyväskylästä pohjoiseen) sisältyvät vain osin investointiohjelmaan. Tärkeimpiä ja vaikuttavimpia investointiohjelmaan kuulumattomia maantiehankkeita, joiden suunnittelua ja toteutusta tulisi edistää ovat strategisesti merkittävän valtatie 4 hankkeet välillä Vehniä-Äänekoski sekä pohjoisessa Iin ohitustie ja yhteysvälit Pyhäjärvi-Pulkkila sekä Pulkkila-Haurukylä. Investointiohjelma ei pysty osoittamaan uskottavaa ja näkemyksellistä kehittämispolkua, jotta valtatielle 4 määriteltyyn tavoitetasoon päästäisiin.

Jyväskylässä 28.2.2023

Heikki Tervanen
hallituksen puheenjohtaja